

Poruchy správania

Prednáška Etológia

Porucha správania?

Výrazná odchýlka (zmena) od bežnej normy správania.

Overgrooming and self mutilation - stereotypic & abnormal behavior
Swaying, weaving, head bobbing - stereotypic & abnormal behavior
https://youtu.be/rv_igJtAlM

Porucha správania = zmena

- frekvencie správania
- objektu správania
- pohybov pri určitom správaní

Správanie a jeho účel

4 Tinbergenove otázky

1. Ako je pohyb spustený a aké časti organizmu ho vykonávajú?
2. Ako sa mení správanie počas života?
3. Prečo je konkrétny pohyb potrebný k úspešnosti prežitia?
4. Ako sa správanie menilo počas evolúcie?

Piata Lorenzova otázka

Aká je funkčná hodnota konkrétneho pohybu, keď sa zachoval v priebehu vývoja druhu?

Naččo?

Prečo abnormálne správanie?

- vedie k poškodeniu konajúceho jedinca alebo členov skupiny
- neslúži k zabezpečeniu potrieb alebo prežitiu druhu
- sa stereotypne opakuje a vyplní podstatnú časť dňa

Zdroj: <http://psychtutor.weebly.com/models-of-abnormality.html>

<https://youtu.be/mC00048pPw>

Poruchy podľa príčiny

- **Príznakové poruchy** (symptomatické) správania vznikajú ako priama reakcia na telesné zmeny. Napríklad pri ochorení paznechtov sa dobytok málo, resp. vôbec nepohybuje, zvierajú leží, zdanlivo ochrnie. Tiež psi posedajú koňa pri kolike.
- **Centrálne nervové poruchy** správania vznikajú ako následok zmien v centrálnom nervovom systéme v dôsledku infekčného ochorenia alebo traumy (napr. poranenie alebo lokálne krvácanie do mozgu). Príkladom takejto poruchy správania je tzv. vrtôhlavosť oviec (motolica), alebo naháňanie vlastného chvosta psov napadnutých besnotou.
- **Nedostatkové poruchy** správania spôsobuje nedostatok živín alebo vitamínov. Hydiny si vyzobávajú perie, ošípané zvyšujú agresivitu pri nedostatku jódu a pod.
- **Endogénne poruchy** správania sú spôsobené zmenami nervového alebo endokrinného systému. Prejavujú sa napríklad v zvýšení sexuality alebo agresivity.
- **Reaktívne poruchy** správania vznikajú ako reakcia na predchádzajúce negatívne skúsenosti, pričom dochádza k frustrácii inštinktívneho správania. Patrí sem napríklad „vystavovanie“ pri psovi, hra s jazykom dobytká alebo prežúvanie naprázdno ošípaných.

Zmeny vrodeného vzorca správania

➤ **Zníženie prahu spustiteľnosti**

- Pohyb je ľahšie spustiteľný s narastajúcim časom posledného spustenia.

➤ **Spustenie naprázdno**

- Po veľmi dlhom čase bez spustenia je pohyb vykonaný bez podnetu.

➤ **Preskokové správanie**

- Pohyb môže byť spustený v situácii ktorá je z hľadiska podnetu irelevantná.

➤ **Zmena intenzity reakcie**

- Zmena intenzity vykonania alebo priebehu pohybu.

Príčiny zmeny frekvencie alebo množstva pohybov

(zníženie vplyvu akčne špecifického potenciálu)

- atrofia nepoužívaných pohybových vzorcov
 - krátkodobá – ak je znemožnené používanie pohybu počas dlhšej doby
 - dlhodobá – ak je znemožnené používanie pohybu počas ranej ontogenézy
- pokles všeobecnej vzrušivosti – nedostatok podnetov

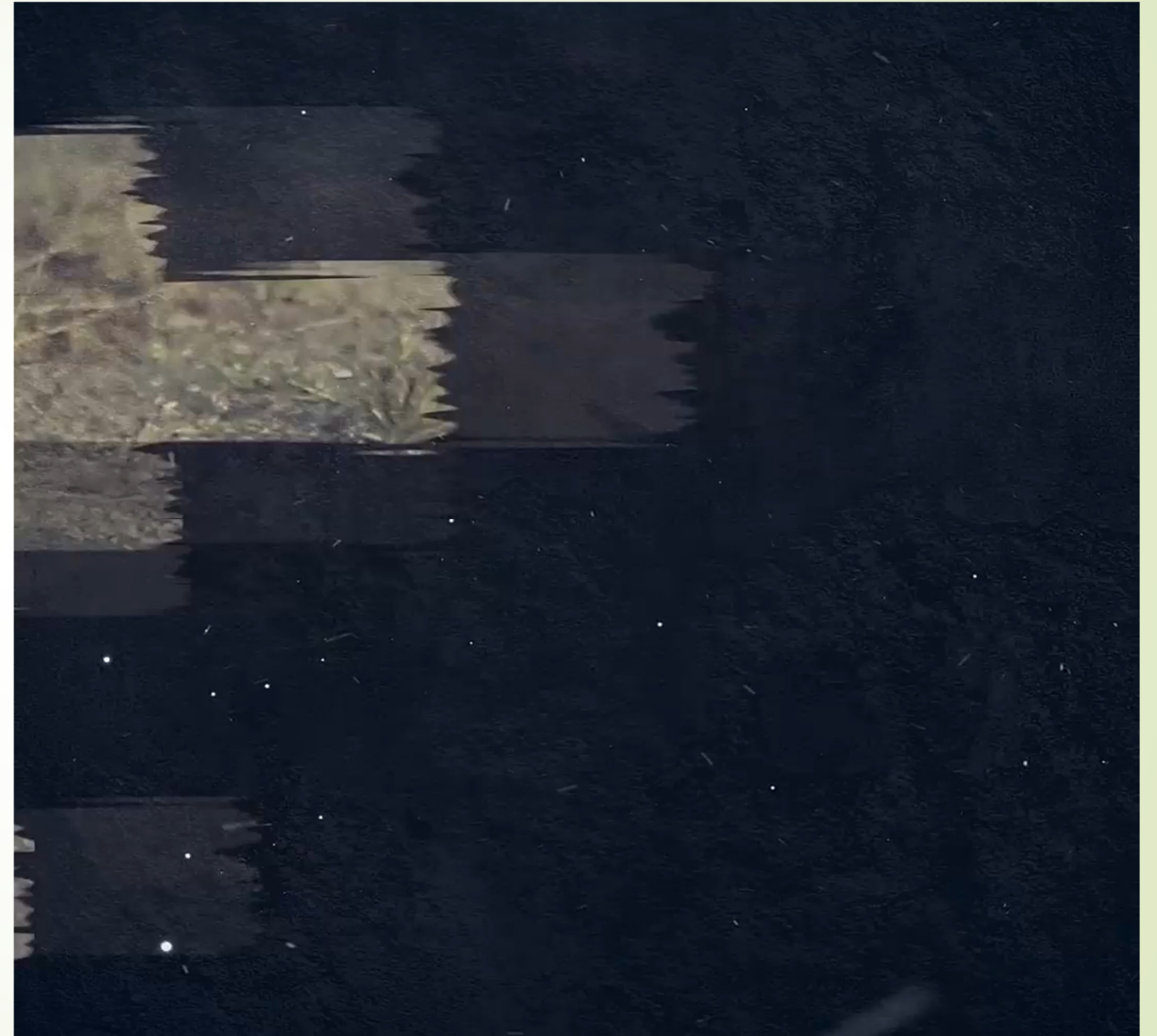

Príčiny zmeny reakcie na podnet

- neprirodzené podmienky prostredia
- poruchy fylogeneticky programovaného vzorca správania („normálna“ neúplnosť počas ontogenézy)

Vplyv podmienok prostredia

John Calhoun,
experiment s myšami,
Universe 25, 1968.

Poruchy súvisiace s príjmom potravy a vody

➤ hľadanie potravy a vody

- ohrýzanie rúr, masáž brucha, ociciavanie sa teliat (a výkrmového dobytku?)

➤ príjem potravy a vody

- hra s jazykom HD,, vyzobávanie peria, kanibalizmus ošípaných - ohrýzanie si chvostov, rektálna masáž, trichofágia jahniat a teliat, caudofágia HD a oviec - ohrýzanie paznechtov a chvosta novonarodeným teľatám a jahňatám, vzájomné vyciciavanie mlieka, inapetencia, anorexia, polyfágia, dysfágia, adypsia, polydipsia

➤ spracovanie potravy a vody

- žutie nejedlých predmetov, žutie naprázdno

➤ prehltnutie potravy a vody

- prehltnutie vzduchu koňmi a dojnícami

Poruchy súvisiace s pohybom

- ▶ stereotypné pohyby po malej alebo kruhovej dráhe, stereotypné kývanie sa alebo prešľapávanie na mieste
 - ▶ Kone – brúsenie žľabu, kopanie
 - ▶ HD – obrusovanie rohoviny

Poruchy súvisiace s odpočinkom

- zmenené spôsoby vstávania a líhania, HD v dôsledku poranenia karpálnych kĺbov, smútiace ošípané

Správanie – informácia o spokojnosti jedinca

➤ Príznaky pohody:

Starostlivosť o telo, odpočinok, ochotu ku združovaniu, pohybovú aktivitu, zvedavé a teritoriálne správanie, samočistiace aktivity, hravé správanie a zaujímanie pohodlnej polohy.

➤ Príznakmi nepohody:

nepokoj, depresia, anorexia, znížená aktivita, apatia a abnormálne správanie (etho-anomalies), schúlený postoj,, príliš voľné alebo vystreté končatiny, zvíjanie sa, nezvyčajná poloha alebo pohyb, náhradné pohyby, splašenie sa, samozraňujúce údery a nadmerná vokalizácia.

Ďakujem za pozornosť!